МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

ПРОГРАМА
ДОДАТКОВОГО ІСПИТУ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ТРЕТЬОГО (ОСВІТНЬО-НАУКОВОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 023 ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО, ДЕКОРАТИВНЕ МИСТЕЦТВО, РЕСТАВРАЦІЯ

Київ – 2016

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
Вченою радою Інституту мистецтв
Протокол № 9 від 22.03.2016 р.
Вчений секретар
О.В.Коновалова

ПРОГРАМА
ДОДАТКОВОГО ІСПИТУ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ТРЕТЬОГО (ОСВІТНЬО-НАУКОВОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 023 ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО, ДЕКОРАТИВНЕ МИСТЕЦТВО, РЕСТАВРАЦІЯ

Київ – 2016

Укладач: д.мист., проф. Ю.В.Романенкова

Рецензент:

М.О. Криволапов – доктор мистецтвознавства, професор, академік Академії Мистецтв України, заслужений діяч культури України, заслужений діяч культури Польщі, Президент Академії критики, мистецтва та естетичних наук України, головний науковий співробітник Інституту проблем сучасного мистецтва

Програма додаткового іспиту в аспірантуру для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 023 образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація / Укл. Ю.В.Романенкова. – К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2016. – 10 с.

У змісті програми додаткового іспиту в аспірантуру зі спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» містяться вимоги до рівня знань вступника, критерії оцінювання знань, перелік основних тем та екзаменаційних питань, також подано список основної та додаткової рекомендованої літератури з проблем образотворчого та декоративного мистецтва

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2016

ЗМІСТ

Пояснювальна записка……4
І. Орієнтовні питання до іспиту…….……...5
ІІ. Критерії оцінювання додаткового іспиту…….……..…….……7
ІІІ. Список рекомендованої літератури…… ……...…….……7

Пояснювальна записка

Програма додаткового іспиту для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» складена відповідно до програм підготовки фахівців в галузі знань 02 «Культура та мистецтво», відповідає вимогам якісної підготовки та атестації здобувачів відповідного рівня вищої освіти.

Серед завдань вступного випробування – визначення схильності абітурієнта до проведення фундаментальних і прикладних досліджень, до запровадження на практиці результатів дослідження, до написання науково-дослідницького тексту як результату навчання в аспірантурі.

Кожен білет вступного іспиту містить два питання з історії світового образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва. Вимоги до рівня підготовленості вступника передбачають належний рівень його підготовки в галузі мистецтвознавства. Додаткові запитання членами комісії ставляться переважно за спрямуванням майбутнього дисертаційного дослідження вступника, за матеріалами поданого перед екзаменами реферату зі спеціальності або (краще) наукової публікації.

Перелік необхідних знань вступника:

- класифікація мистецтв та жанрова ієрархія образотворчих мистецтв;
- основні етапи історії образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва та архітектури;
- основні мистецькі напрямки та стилі;
- творчість майстрів вітчизняного та зарубіжного образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва та архітектури;
- ключові твори, що характеризують художній процес.

Перелік необхідних умінь вступника:

- аналізувати основні еволюційні фази зарубіжного та вітчизняного мистецтва;
- визначати приналежність мистецького твору до певного виду та жанру.

Прийом додаткового іспиту проводиться відповідно до вимог чинного законодавства, нормативних документів Міністерства освіти й науки України.

І. Орієнтовні питання до іспиту

МИСТЕЦТВО ДАВНЬОГО СХОДУ

Пам’ятники давніх держав Передньої Азії та Єгипту. Канонічне мистецтво як цілісне відображення світу природи та людини та його релігійна форма. Періодизація мистецтва Передньої Азії та Давнього Єгипту. Особливості мистецтва Давнього, Середнього та Нового царств у долині Нілу.

АНТИЧНЕ МИСТЕЦТВО

Поняття «античне мистецтво», періодизація. Мистецтво Крито-Мікенської цивілізації. Мистецтво Древньої Греції. Мистецтво архаїки. Проблема ідеалу та поняття класики. «Канон» Поліклета. Оголеність як форма образотворчого мистецтва, винайдення кераміки греками. Мистецтво Фідія, його значення для подальшого європейського мистецтва. Феномен давньогрецького вазопису. Грецький скульптурний портрет. Майстри ваяння доби пізньої класики.

Мистецтво Давнього Риму. Римский тип художнього мислення. Проблема оригіналу й копії. Римський рельєф: «Ara Pacis Augustae» («Вівтар Миру»). Римський скульптурний портрет: етапи розвитку. Римська мозаїка. Помпеяньскі монументально-декоративні стилі.

СЕРЕДНЬОВІЧНЕ МИСТЕЦТВО ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

Історико-культурні особливості європейського Середньовіччя. Ранньохристиянське мистецтво. Заміна світогляду та форм пізнання й відображення світу. Розписи катакомб. Античні образотворчі форми в новому контексті: мозаїки римських базилік; ранні ілюміновані рукописи.

Доромaнське мистецтво. Мозаїки Равенни. Мистецтво Меровінгів. «Каролінгське Відродження». Мистецтво Оттонівської Германії. Розквіт рукописної книги.

Романське мистецтво. Монументальний живопис (фрески) та скульптура. Книжкова мініатюра. Портали романських храмів. Німецька пластика.

Готичне мистецтво Франції: монументальна скульптура, вітражі. Готичний храм як зразок синтезу мистецтв. Мистецтво середньовічної Італії.

УКРАЇНСЬКЕ МИСТЕЦТВО XIV-XVI СТ.

Українське мистецтво XIV- XVI ст. Архітектурні ансамблі України. Формування обличчя міст. Вплив Львова на містобудівну практику України. Забудова Бродів, Жовкви. Типи оборонних споруд. Кам’янець-Подільська фортеця. Луцький замок. Хотинський замок. Фортеця Судак. Замок в Острозі. Замок у Підгірцях. Забудова львівського центру. Площа Ринок, Руська вулиця, каплиця Трьох святителів, каплиця Боїмів, каплиця Кампіанів, Чорна кам’яниця, вежа Корнякта, Бернардинський костел.

Скульптура України. Звернення до іконографічних традицій Київської Русі.

Іконопис України. Основні впливи, традиції, тенденції.

УКРАЇНСЬКЕ МИСТЕЦТВО XIX СТ.

Архітектура України зрілого класицизму. Роль класики в системі планування міст у XIX ст. Романтизм у мистецтві України. Творчий спадок Тараса Шевченка. Реалізм у мистецтві XIX ст. Пейзажний живопис II пол. XIX ст. Пейзажисти імпресіоністичної традиції. Г. Світославський. О. Васильківський.

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО ДОБИ ВІДРОДЖЕННЯ

Гуманізм та антропоцентризм як ідейні основи Відродження. Періодизація історії мистецтва аналізованої доби на прикладі Італії: проторенесанс (дученто, треченто), раннє Відродження (кватроченто), високе та пізнє Відродження (чінквеченто).

ЗАРУБІЖНЕ ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО НОВОГО ЧАСУ

Бароко та класицизм як провідні стилі епохи. Реалізм у мистецтві XVII та XVIII ст. Академізм (класицизм) в італьянському живопису. Караваджизм як особливий напрямок у розвитку європейського живопису.

Мистецтво Фландрії та Голландії. П.-П. Рубенс. Фламандський і голландський натюрморт. Реалістичний голландський портрет. «Малі голландці» як поняття; його тлумачення, умовний характер, межі застосування. Рембрандт.

ЗАРУБІЖНЕ МИСТЕЦТВО І ПОЛ. XIX СТ.

Класицизм, романтизм, реалізм – інваріантні характеристики названих творчих методів та їх національні варіанти.

Витоки романтичного руху. «Романтична битва». Е.Делакруа та О.-Д.Енгр. Хронологічні рамки романтизму та його історичне значення.

Класицизм та романтизм у мистецтві Німеччини І половини XIX ст. Демократичні ідеї у німецькому мистецтві. Дюссельдорфська школа. «Бідермайєр». Англійський пейзаж І половини XIX ст.

ЗАРУБІЖНЕ МИСТЕЦТВО ІІ ПОЛ. XIX СТ.

Французький реалізм. Графіка 1830-х рр. О.Дом'є. Живопис Ж.Мілле та Г.Курбе. Барбізонська школа.

Е.Мане. Імпресіонізм як творчий метод, його особливості та майстри. О.Роден. Постімпресіонізм. Творчість В. ван Гога, П. Сезанна.

ЗАРУБІЖНЕ МИСТЕЦТВО XX СТ.

Художя картина світу XX ст. Напрями, течії, стилі. Модерн. Неокласицизм. Е.-А.Бурдель. А.Майоль. Модернізм як сукупність новаторських течій у художній практиці XX ст. Виникнення «нефігуративного», абстрактного мистецтва як найважливіший переворот в естетиці й художній практиці

ІІ. Критерії оцінювання додаткового іспиту

Додатковий іспит зі спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» для здобувачів третього (науково-освітнього) рівня вищої освіти здійснюється за принципом накопичувальної системи. Оцінка додаткового випробування складається з балів, отриманих у результаті відповіді на запитання білету. Критерії оцінювання відповідей на питання білету в табл. 1.

Таблиця 1

Загальні критерії оцінювання відповідей на запитань білету

№	Критерії оцінювання	Оцінка (у балах)
1	Відповідь, яка виявляє глибоке знання матеріалу з кожного запитання білету. Ця оцінка передбачає вільну орієнтацію здобувача у сучасній мистецькій проблематиці, розуміння мистецької цінності та загальнокультурного значення освітлюваних явищ. Відповіді на всі питання білета, додаткові запитання характеризуються повнотою, вичерпністю та обґрунтованістю	74-100
2	Здобувач продемонстрував належний рівень володіння знаннями з кожного запитання білету, але відповіді на питання не є повними, вичерпними та аргументованими	50-74
3	Здобувач виявив поверхові, фрагментарні знання, відсутність цілісності знань, неосвіченість у залузі культури і мистецтва	25-49
4	Відповідь здобувача свідчить про низький рівень володіння обсягом і змістом понятійного апарату, фрагментарність знань із історії мистецтва. Здобувач допускає суттєві помилки в характеристиці мистецьких явищ, фактів	1-24

ІІІ. Список рекомендованої літератури

1. Акимова Л.И. Искусство Древней Греции. Геометрика, архаика/Л.И.Акимова. – СПб.: Азбука-классика, 2007. – 396 с. – (Новая история искусства).
2. Акимова Л.И. Искусство Древней Греции. Классика/Л.И. Акимова. – СПб.: Азбука-классика, 2007. – 460 с. – (Новая история искусства).
3. Алпатов М.В. Художественные проблемы итальянского Возрождения/М.В.Алпатов. – М.Искусство, 1976. – 288 с.
4. Бенуа А. История живописи всех времен и народов/А.Бенуа. – СПб.: Шиповник, 1912.
5. Виппер Б.Р. Искусство Древней Греции/Б.Р.Виппер. – М.: Наука, 1972. – 268 с., ил.
6. Виппер Б.Р. Итальянский Ренессанс XIII – XVI вв./Б.Р.Виппер. – Т. 1 – 2. М.: Искусство, 1977. – 344 с.
7. Всеобщая история искусств / Под общ. ред. А.Д. Чегодаева: В 6 т. – М.: Искусство, 1956–1965.

8. Герман М.Ю. Импрессионизм: Основоположники и последователи/ М.Ю. Герман.– СПб.: Азбука-классика, 2008. – 516 с. – (Новая история искусства).
9. Герман М.Ю. Модернизм: Искусство первой половины XX в. – 2-е изд., испр. – СПб.: Азбука-классика, 2008. – 476 с. – (Новая история искусства).
10. Гомбрих Э. История искусства / Пер. с англ.: В. Крючкова, М. Майская. – М.: АСТ, 1998. – 688 с.
11. Данилова И. От Средних веков к Возрождению. Сложение художественной системы картины кватроченто. – М.: Искусство, 1975. – 128 с.
12. Даниэль С.М. Европейский классицизм: [Эпоха Пуссена. Эпоха Давида]. – СПб.: Азбука-классика, 2003. – 300 с. – (Новая история искусства).
13. Даниэль С.М. Рококо. От Ватто до Фрагонара. – [2-е изд.]. – СПб.: Азбука-классика, 2010. – 330 с. – (Новая история искусства).
14. Дворжак М. История искусства как история духа / [Пер. с нем. А.А. Сидорова и др. под общ. ред. А. К. Лепорка]. – СПб.: Акад. проект, 2001. – 331 с. – (Мир искусств).
15. Древний Египет. Энциклопедия / Сост. и науч. ред. В. В. Солкин. – М.: АРТ-Родник, 2008. – 480 с.
16. Ильина Т.В. История искусства Западной Европы от античности до наших дней: учебник для вузов. – 5-е изд., перераб. и доп. – М.: Юрайт: Высшее образование, 2009. – 435 с. – (Основы наук).
17. История искусства зарубежных стран: Первобытное общество, Древний Восток, античность: Учебник для студентов высших учебных заведений / [И.В. Бозунова-Пестрякова, Н.Д. Флиттнер, В.Б. Блэк и др.]; под ред. М.В. Доброклонского и А.П. Чубовой; Рос. акад. художеств, С.-Петерб. гос. акад. ин-т живописи, скульптуры и архитектуры им. И.Е. Репина. – [Изд. 5-е, перераб.]. – М.: Сварог и К, 2008. – 372 с.
18. История искусства зарубежных стран 17–18 веков: Учебник для студентов высших учебных заведений / [А.Г. Федоров и др.]; под ред. В.И. Раздольской; Рос. акад. художеств, С.-Петерб. гос. акад. ин-т живописи, скульптуры и архитектуры им. И.Е. Репина. – [Изд. 3-е, перераб.]. – М.: В. Шевчук, 2009. – 498 с.
19. История искусства зарубежных стран: Средние века, Возрождение: Учебник для вузов искусства и культуры / [Ц.Г. Нессельштраус, А.В. Банк, А.С. Гущин и др.]; под ред. Ц.Г. Нессельштраус; Рос. акад. художеств, С.-Петерб. гос. акад. ин-т живописи, скульптуры и архитектуры им. И.Е. Репина. – [3-е изд., перераб. и доп.]. – М.: Сварог и К, 2003. – 379 с.
20. Калитина Н.Н. Французский портрет XIX века/Н.Н.Калитина. – Л.: Искусство, 1985. – 280 с.
21. Калитина Н.Н. Французское изобразительное искусство конца XVIII – XX вв./Н.Н.Калитина. – Л.: Искусство, 1990. – 280 с.
22. Колпакова Г.С. Искусство Византии: Поздний период. 1204–1453 гг./Г.С.Колпакова. – СПб.: Азбука-классика, 2004. – 316 с. – (Новая история искусства).

23. Колпинский Ю.Д. Великое наследие Древней Эллады и его значение для современности/Ю.Д.Колпинский. – М.: Изобразительное искусство, 1977. – М.: Изобразительное искусство, 1988 (2-е изд.). – 161 с., ил.
24. Крючкова В.А. Символизм в изобразительном искусстве/В.А.Крючкова. – М.: Изобразительное искусство, 1994. – 272 с.
25. Матье М. Э. Искусство Древнего Египта/М.Э.Матье. – М.: В. Шевчук, 2010. – 672 с.
26. Нессельштраус Ц.Г. Искусство раннего Средневековья/ Ц.Г.Нессельштраус. – СПб.: Азбука, 2000. – 382 с. – (Новая история искусства).
27. Пунин А.Л. Искусство Древнего Египта: Раннее царство. Древнее царство/А.Л.Пунин. – СПб.: Азбука-классика, 2008. – 460 с. – (Новая история искусства).
28. Пунин А.Л. Искусство Древнего Египта: Среднее царство. Новое царство/А.Л.Пунин. – СПб.: Азбука-классика, 2010. – 656 с. – (Новая история искусства).
29. Раздольская В.И. Европейское искусство XIX века: Классицизм. Романтизм. – СПб.: Азбука-классика, 2009. – [2-е изд., испр.] – 365 с. – (Новая история искусства).
30. Раздольская В.И. Искусство Франции. Середина – вторая половина XIX века. – СПб., 2013.
31. Ревалд Дж. История импрессионизма/Дж. Ревалд. – Л.: Искусство, 1962. – 435 с.
32. Ревалд Дж. Постимпрессионизм/ Дж. Ревалд. – Л.: Искусство, 1962. – 435 с.
33. Ротенберг Е.И. Западноевропейская живопись XVII в. Тематические принципы/Е.И.Ротенберг. – М.: Искусство, 1989. – 288 с.
34. Русакова А.А. Символизм в русской живописи. – М.: Белый город, 1995. – 328 с.
35. Степанов А.В. Искусство эпохи Возрождения: Италия. XIV–XV вв./А.В.Степанов. – СПб.: Азбука-классика, 2005. – 499 с. – (Новая история искусства).
36. Степанов А.В. Искусство эпохи Возрождения: Италия. XVI век/А.В.Степанов. – СПб.: Азбука-классика, 2007. – 636 с. – (Новая история искусства).
37. Степанов А.В. Искусство эпохи Возрождения: Нидерланды, Германия, Франция, Испания, Англия/А.В.Степанов. – СПб.: Азбука-классика, 2009. – 636 с. – (Новая история искусства).
38. Флиттнер Н.Д. Культура и искусство Двуречья и соседних стран/Н.Д.Флиттнер. – СПб.: Искусство России: Изд-во имени Н. И. Новикова, 2008. – 357 с.
39. Ходж С. Искусство Древнего Египта / Пер. с англ. – М.: АРТ-РОДНИК, 2010. – 128 с. – (Искусство в деталях).
40. Якимович А.К. Двадцатый век. Искусство. Культура. Картина мира: От импрессионизма до классического авангарда / Рос. акад. художеств, НИИ теории и истории изобразит. искусств. – М.: Искусство, 2003. – 490 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Андреева Е.Ю. Постмодернизм: Искусство второй половины XX – начала XXI века/Е.Ю.Андреева. – СПб.: Азбука-классика, 2007. – 484 с. – (Новая история искусства).
2. Александрович В.С. Українське малярство XIII-XV ст./В.С.Александрович. - Львів, 1995. — 200 + 32 с.
3. Арнольд Д. История искусства: Очень краткое введение / Пер. с англ. Е.А. Дегтяревой. – М.: АСТ: Астрель, 2008. – 192 с.
4. Барраль-и-Альтэ К. История искусства / Пер. с франц. Н.Ю. Лебедевой. – М.: АСТ: Астрель, 2009. – 192 с. – (Cogito, ergo sum: «Университетская библиотека»).
5. Бирюкова Н. Ю. Западноевропейское прикладное искусство XVII–XVIII веков / Н.Ю. Бирюкова. – [Л. : Искусство. Ленингр. отд-ние, 1972]. – 239 с.: ил.
6. Білецький П.О. Українське мистецтво II половини XVII-XVIII століть/П.О. Білецький/Нариси з історії українського мистецтва. – К.:Мистецтво, 1985. – 158 с.
7. Дмитриева Н.А. Краткая история искусств/Н.А.Дмитриева. – М.: АСТ-пресс: Галарт, 2008. – 623 с. – (История искусств).
8. Ильина Т.В. Изобразительное искусство: От техники к образу/Т.В.Ильина. – СПб.: Методологический консультационный центр, 2006. – 280 с.
9. Овсійчук В.А. Українське мистецтво XIV-першої половини XVII століття/В.А.Овсійчук//Нариси з історії українського мистецтва. – К.:Мистецтво, 1985. – 175 с.
10. Степовик Д.В. Українське мистецтво першої половини XIX століття/Д.В.Степовик/Нариси з історії українського мистецтва. – К.:Мистецтво, 1982. – 190 с.